

## LE-2000-976

---

<b>INSTANS:</b>	Eidsivating lagmannsrett - Kjennelse.
<b>DATO:</b>	2001-01-24
<b>DOKNR/PUBLISERT:</b>	LE-2000-976
<b>STIKKORD:</b>	Ærekrenkelse. Mortifikasjon. Straffeprosess. Tilbakekall. Straffeprosessloven § 253, § 412, straffeloven § 253 nr. 2.
<b>SAMMENDRAG:</b>	Herredsretten avviste mortifikasjonssak med den begrunnelse at saksøkte hadde tilbakekalt beskyldningene, jf. straffeloven § 253 nr. 2. Lagmannsretten var ikke enig i at tilbakekallet var tilfredsstillende. Den opprinnelige beskyldningen ga inntrykk av å bygge på noe krenkeren selv hadde sett. For at et tilbakekall skulle ha noen verdi for krenkede, måtte det da ha et innhold som sannsynliggjorde at krenkeren nå var av en annen oppfatning. Det var ikke tilstrekkelig å begrunne tilbakekallet med at en tredjemann ikke lenger sto ved en tidligere uttalelse til krenkeren. Krenkeren påsto alternativt avvisning fordi stevningen var uklar, jf. straffeprosessloven § 253 første ledd nr. 4. For enkelte delers vedkommende var lagmannsretten enig. Dette var imidlertid mangler som saksøkeren burde få anledning til å avhjelpe.
<b>SAKSGANG:</b>	Hadeland og Land herredsrett Nr 00-00177 A - Eidsivating lagmannsrett LE-2000-976 K.
<b>PARTER:</b>	Kjærende part: A (Prosessfullmektig: Advokat Jørgen Klaveness). Kjæremotpart: B (Prosessfullmektig: Advokat Per Danielsen).
<b>FORFATTER:</b>	Førstelagmann Odd Jarl Pedersen. Lagdommer Bernt Krohg. Lagdommer Sverre Nyhus.

---

Saken gjelder ærekrenkelser i rottweilermiljøet.

Ved stevning av 14. april 2000 til Hadeland og Land herredsrett reiste A sak mot B med krav om mortifikasjon av ærekrenkende uttalelser på internett, samt om oppreisningserstatning. B påsto i tilsvaret prinsipalt saken avvist. Han anførte for det første at stevningen, selv etter retting foretatt av saksøkeren innen den fristen retten hadde satt, ikke tilfredsstilte kravene i straffeprosessloven § 412, jf. § 252. For mortifikasjonskravets del gjorde han dessuten gjeldende at saksøkte hadde tatt beskyldningen tilbake, jf. straffeloven § 253 nr. 2. Subsidiært påsto han frifinnelse, blant annet under henvisning til at han ville føre sannhetsbevis.

I brev av 31. mai 2000 til prosessfullmektigene la herredsretten opp til at blant annet avvisningsspørsmålet kunne bli nærmere belyst under det forberedende rettsmøtet, jf. straffeprosessloven § 412 tredje ledd. Slikt møte ble holdt den 6. november. Den 13. november 2000 avsa herredsretten kjennelse i saken med slik slutning:

1. Sak 00-00177 A for Hadeland og Land herredsrett avvises.
2. B v/ advokat Thorstein J. Skansbo tilkjennes saksomkostninger med kr 30.000 - trettitusen -. Oppfyllelsesfristen er 14 - fjorten - dager fra kjennelsens forkynnelse.

Herredsretten fant at stevningen, etter rettingen, var blitt såpass klar at den tilfredsstilte lovens krav med hensyn til å presisere hvilke uttalelser som krevdes mortifisert og grunnlaget for dette. Saksøkte fikk derfor ikke medhold på sitt prinsipale grunnlag. Derimot mente retten at B hadde kalt tilbake de beskyldningene A krevde mortifisert, og at tilbakekallet var gjort på en måte som var tilfredsstillende for A. Avvisningen av mortifikasjonskravet bygget derfor på bestemmelsen i

straffeloven § 253 nr. 2. Når det gjaldt oppreisningskravet, la herredsretten til grunn at dette var frafalt under det forberedende rettsmøtet.

A har påkjært kjennelsen til lagmannsretten. Han hevder at saksøktes tilbakekall ikke er tilfredsstillende. Dessuten anfører han at han ikke har trukket tilbake kravet om oppreisningserstatning. Retten må her ha misforstått hans tilbud under det forberedende rettsmøtet om å frafalle krav på oppreisning og saksomkostninger, hvis saksøkte ville skrive under på et tilfredsstillende dementi.

Den kjærende part har lagt ned slik påstand:

1. Saken fremmes.
2. Hadeland og Land herredsretts avvisningskjennelse oppheves også når det gjelder saksomkostningsavgjørelsen.
3. A tilkjennes dekning for saksomkostninger i kjæremålsomgangen med kr 4.000 pluss rettsgebyr.

B har tatt til motmæle. Han gjør i kjæremålstilsvaret gjeldende at herredsrettens avvisningskjennelse er riktig i resultatet. Prinsipalt opprettholder han anførselen om at stevningen ikke oppfyller vilkårene i straffeprosessloven § 412 jf. § 252. Blant annet er det så uklart hvilke beskyldninger som kreves mortifisert, at det er vanskelig å legge opp et forsvar. Uansett er det riktig, som herredsretten også la til grunn, at saksøkte på tilfredsstillende måte har dementert de uttalelser han nå er saksøkt for. Dementiet er satt fram i samme forum som de opprinnelig påklagede uttalelsene, og det inneholder en beklagelse over at utsagnet opprinnelig ble satt fram og en klar avstandtagen fra utsagnet. Det er dessuten satt fram umiddelbart etter at saksøkte ble kjent med at saksøkeren oppfattet hans opprinnelige innlegg som ærekrenkende. Også da partene drøftet forlik under det forberedende rettsmøtet, tilbød saksøkte seg å skrive under et dementi og sørge for at dette ble spredd på en hensiktsmessig måte. Forutsetningen var at saksøkeren dekket i hvert fall noen av saksøktes saksomkostninger. Dette ville saksøkeren ikke akseptere. Han ville ikke engang begynne samtaler om hvordan et eventuelt dementi skulle utformes.

Kjæremotparten har lagt ned slik påstand:

1. Kjæremålet forkastes.
2. A dømmes til å betale Bs saksomkostninger, med et tillegg av lovlig forsinkelsesrente etter forfall.

*Lagmannsretten* behandler først spørsmålet om saken må avvises på grunn av mangler ved stevningen.

Sak om ærekrenkelse behandles som privat straffesak etter straffeprosessloven § 402 første ledd nr. 2, selv om den bare gjelder mortifikasjon og ikke straff. Dette følger av straffeprosessloven § 402 annet ledd.

Etter straffeprosessloven § 412 reises en privat straffesak ved stevning, som skal inneholde det som er bestemt om tiltalebeslutninger i straffeprosessloven § 252 første og tredje ledd. Dette er blant annet « opplysning om hvilket straffebud som påstås anvendt, med gjengivelse av innholdet så langt det er av betydning i saken » (§ 252 første ledd nr. 3) og « en kort, men så vidt mulig nøyaktig beskrivelse av det forhold tiltalen gjelder, med opplysning om tid og sted » (§ 252 første ledd nr. 4).

Her er det på det rene at stevningen ikke oppfylte kravet i nr. 3, men at dette ble rettet innen den fristen herredsretten satte. Spørsmålet som gjenstår, er om beskrivelsen (kravet i nr. 4) av selve det faktiske forholdet som er bakgrunnen for saken, er tilstrekkelig klar og nøyaktig. Kommer det tydelig fram av stevningen hvilken eller hvilke beskyldninger det er saksøkte skal ha satt fram og som saksøkeren krever mortifisert?

At stevningen på dette punktet langt fra er eksemplarisk, er klart. Først gjengir stevningen (under pkt. 3) følgende utdrag av en tekst saksøkte skal ha skrevet og publisert på en nærmere angitt internettside den 22. november 1999:

« Den fulle (!!)-dommeren A rangerte ikke oss og Fernwood! ... Ellers var det for øvrig den merkeligste oppførsel jeg noen gang har sett på en dommer! Stille på Norsk vinnerutstilling dritafull er det verste jeg har sett!!! ... jeg håper at jeg aldri får se denne tullingen i en ring igjen!!!! Når han skulle dømme i den store ringen sjanglet han over gulvet. »

Dette er en uttalelse som etter sitt innhold rammes av straffeloven § 246 og § 247. Den inneholder en beskyldning om at A var overstadig beruset under sitt arbeid som dommer under Norsk vinnerutstilling. Dette er et forhold som kan være gjenstand for sannhetsbevis, og dermed for krav om mortifikasjon dersom beviset ikke blir ført. I den utstrekning det går fram av stevningen at saken gjelder denne konkrete uttalelsen, kan ikke saken avvises på grunn mangler ved stevningen.

Når saksøkte gjør gjeldende at stevningen ikke er klar nok, er det fordi den i pkt. 3 også inneholder flere andre sitater av uttalelser fra saksøktes side, blant annet sitat av den uttalelsen saksøkte hevder innebærer et tilbakekall, samt en rekke mer omtrentlige gjengivelser av hva saksøkte skal ha uttalt og skrevet om A i ulike sammenhenger senere. Lagmannsretten er enig med saksøkte i at dette er egnet til å forvirre og gjør det vanskelig å vite hvilke konkrete uttalelser saksøkeren egentlig krever mortifisert.

I tillegg kommer at stevningens påstand pkt. 1 er formulert slik:

« Påstander fremsatt av innklagede om at klageren skal ha opptrådt beruset på Norsk Vinnerutstilling på Hamar, sitert ovenfor under pkt. 3, erklæres døde og maktesløse. »

Tilsynelatende krever her saksøkeren flere ulike uttalelser, med angivelig samme meningsinnhold, mortifisert. I realiteten inneholder imidlertid de ulike uttalelsene nokså forskjellige beskyldninger. I den siterte hoveduttalelsen, som er den som utløste saken, heter det at A som dommer skal ha vært « dritafull » og « sjanglet ... over gulvet ». I andre uttalelser er det tale om at « A var beruset », eventuelt « klinisk påvirket av alkohol » og ulike andre varianter.

I prinsippet er det tenkelig at saksøkte vil kunne klare å føre sannhetsbevis for at saksøkeren ved den aktuelle anledningen var påvirket av alkohol, uten at han klarer å føre sannhetsbevis for at han var « dritafull ». Et stykke på veg er lagmannsretten derfor enig med saksøkte i at stevningen er mangelfull når den ikke mer presis angir hvilke uttalelser, identifisert med tid, sted og innhold, som kreves mortifisert. Siden det imidlertid er klart at saksøkeren i hvert fall krever den alvorligste uttalelsen - den som ble publisert på internett 22. november 1999 - mortifisert, er lagmannsretten likevel kommet til at saken ikke kan avvises i sin helhet på dette grunnlaget.

Hvorvidt stevningen også må forstås som et krav om mortifikasjon av en eller flere andre uttalelser, og om saken i så fall må avvises i forhold til disse, kommer lagmannsretten tilbake til nedenfor. Først er det nødvendig å ta stilling til om saken vedrørende beskyldningen på internett den 22. november 1999 uansett må avvises under henvisning til saksøktes angivelige tilbakekall, jf. straffeloven § 253 nr. 2.

På dette punktet er lagmannsretten uenig med herredsretten. Straffeloven § 253 nr. 2 lyder slik:

« Krav om mortifikasjon skal avvises når den som har satt fram beskyldningen tar den tilbake før hovedforhandlingen på en måte som retten finner tilfredsstillende for den fornærmete. »

Spørsmålet om beskyldningen er tatt tilbake på en tilfredsstillende måte, må avgjøres ved at tilbakekallet sammenholdes med den opprinnelige beskyldningen. Et sentralt poeng er at tilbakekallet i sitt innhold må være tilstrekkelig klart og ubetinget. Her gikk den opprinnelige beskyldningen ut på

at saksøkeren, som dommer under en hundeutstilling, var « dritafull » og sjanglet i ringen. Dette var noe saksøkte, i følge den opprinnelige, påklagete uttalelsen, selv skulle ha sett.

En beskyldning som etter sitt eget innhold er basert på noe krenkeren selv skal ha sett, er i utgangspunktet vanskelig å kalle tilbake på en tilfredsstillende måte. Det er ikke nok å beklage at man sa det man sa, eventuelt å si at man « trekker uttalelsen tilbake ». I dette behøver ikke ligge noe annet enn at man ønsker det sagte usagt. For at tilbakekallet skal være av noen verdi for den krenkede, må det ha et innhold som sannsynliggjør at krenkeren nå er av en annen oppfatning enn han opprinnelig ga uttrykk for.

Lagmannsretten finner det klart at den uttalelsen saksøkte påberoper seg som et tilbakekall i denne saken, ikke er tilfredsstillende i så måte. Uttalelsen - som for øvrig er satt fram på samme internettside som beskyldningen, en måned senere - har følgende ordlyd:

« Vedrørende min påstander om at A var full på Norsk Vinnerutstilling på Hamar (...) Dette baserte seg på informasjon direkte til meg fra NN [en navngitt engelskmann, som er kjent i hundemiljøet]. I følge advokat Jørgen Klaveness [saksøkers advokat] nekter NN nå for at han har sagt dette. Jeg trodde ikke en anerkjent oppdretter og dommer ville si slike ting uten at det var sant. Jeg har på bakgrunn av ovenstående, ikke lenger noe grunnlag for å stå ved påstandene om at A var beruset. Jeg beklager at jeg viderebrakte denne informasjonen, som jeg trodde var fra en troverdig kilde. »

Hvis den opprinnelige uttalelsen, ut fra sitt eget innhold, hadde båret preg av å være en beskyldning som saksøkte bare viderebrakte, er det mulig at et tilbakekall med dette innhold ville vært tilfredsstillende. Men, som det går fram av beskyldningen slik den er gjengitt ovenfor, forholder det seg ikke slik. Beskyldningen framtrer tvert imot, både ut fra ordlyden og sammenhengen, som en beskrivelse av noe saksøkte selv har erfart. Når det som begrunnelse for tilbakekallet da anføres at en tredjemann ikke lenger vil stå ved sine uttalelser om samme forhold, er det naturlig å trekke den slutning at saksøkte trekker seg på grunn av mangel på bevis, ikke fordi han reelt sett innrømmer at hans opprinnelige uttalelse var uriktig. Et slikt tilbakekall gir ikke den krenkede noen oppreisning, men lar det tvert imot henge igjen et inntrykk av at krenkeren fremdeles mener det var reelt grunnlag for beskyldningen. Spesielt nærliggende blir en slik tolking, når man vet at krenkeren senere har gjort gjeldende at han ønsker å føre sannhetsbevis. Lagmannsretten finner det på denne bakgrunn klart at tilbakekallet ikke er « tilfredsstillende » i forhold til straffeloven § 253 nr. 2. Det gir dermed ikke grunnlag for avvisning. Krenkerens senere tilbud om et annet tilbakekall, som saksøkeren ikke ønsket å diskutere innholdet av, kan i denne sammenheng ikke tillegges noen betydning. Bestemmelsen i straffeloven § 253 nr. 2 gjelder bare når en beskyldning faktisk er trukket tilbake på tilfredsstillende måte.

Dette innebærer at saken må fremmes for så vidt gjelder kravet om mortifikasjon av beskyldningen fremsatt den 22. november 1999 om at saksøkeren som dommer under en hundeutstilling skal ha vært « dritafull » og sjanglet i ringen.

I den utstrekning stevningen også inneholder krav om mortifikasjon av andre uttalelser, er lagmannsretten som nevnt enig med saksøkte i at stevningen er for uklar og derved mangelfull. Lagmannsretten viser blant annet til stevningens pkt. 1, som angir at det er tale om « beskyldning fremsatt over Internett, om at dommer på hundeutstilling hadde opptrådt overstadig beruset i arbeidet ». Dette er ikke dekkende for de øvrige uttalelsene som saksøkeren har trukket fram i pkt. 3 i stevningen. Disse er til dels satt fram i andre sammenhenger enn på internett, og de gjelder som allerede nevnt andre grader av påvirkning.

Mangel på klarhet er imidlertid en feil som saksøkeren i prinsippet kan avhjelpe, jf. straffeprosessloven § 385 annet ledd. Når saken nå blir fremmet for det ene kravets vedkommende, er lagmannsretten av den oppfatning at saksøkeren - dersom han ønsker å forfølge også andre uttalelser - bør gis adgang til å klargjøre hvilke konkrete uttalelser det er tale om. I den utstrekning herredsrettens avvisningskjennelse omfatter flere uttalelser, er lagmannsretten på denne bakgrunn kommet til at kjennelsen bør oppheves og at saksøkte må gis frist for å avhjelpe manglene. Deretter

får det bli opp til herredsretten å ta stilling til om saken skal fremmes for så vidt gjelder eventuelle krav om mortifikasjon av andre uttalelser.

Det bemerkes i denne forbindelse at lagmannsretten med dette ikke har tatt stilling til om en klargjøring er tilstrekkelig til at saken kan fremmes for alle de øvrige aktuelle uttalelsenes del. Retten tenker her blant annet på bestemmelsen i straffeloven § 253 nr. 3 bokstav b, som muligens også må gjelde de av saksøktes uttalelser som er framsatt overfor saksøkerens prosessfullmektig, etter at tvisten kom opp.

Når det gjelder spørsmålet om saksøkeren har frafalt sitt krav om oppreisningserstatning, synes det på det rene at herredsretten har misforstått. Lagmannsretten viser her blant annet til saksøktes omkostningsoppgave for herredsretten, som klart er basert på en forutsetning om at dette fremdeles er et krav i saken. I den utstrekning mortifikasjonskravet kommer til realitetsbehandling, må også det borgerlige rettskravet om erstatning tas opp til pådømmelse.

Den kjærende part har lagt ned påstand om at herredsrettens saksomkostningsavgjørelse oppheves, og at han tilkjennes saksomkostninger for lagmannsretten. I følge straffeprosessloven § 440 skal saksomkostningsspørsmålet avgjøres etter reglene i tvistemålsloven kapittel 13. Når resultatet av kjæremålet blir at den kjærende part får medhold, følger det av seg selv at herredsrettens saksomkostningsavgjørelse - som bygger på en annen forutsetning - er ute av verden. Noen formell oppheving er det dermed ikke grunnlag for. Saksomkostningsspørsmålene for herredsretten blir å avgjøre under ett, i forbindelse med den eller de avgjørelser som avslutter saken der.

Når det gjelder omkostningene i kjæremålsomgangen tar lagmannsretten utgangspunkt i at kjæremålet har ført fram. I og med at motparten ikke har protestert for så vidt gjelder punktet vedrørende oppreisningserstatningen, er det imidlertid ikke grunnlag for å si at han har tapt fullstendig. Avgjørelsen skal dermed formelt treffes ut fra tvistemålsloven § 180 annet ledd jf. § 174. Selv om den kjærende part et stykke på veg selv må sies å ha skapt grunnlag for motpartens avvisningskrav, jf. det som er sagt ovenfor om uklarhetene i stevningen, er lagmannsretten kommet til at unntaksbestemmelsen i § 174 annet ledd bør få anvendelse. Retten viser særlig til at de vesentligste omkostningene synes forårsaket av tvisten omkring betydningen av « tilbakekallet », som kjæremotparten nå har tapt. Kjæremotparten bør på denne bakgrunn ilegges delvise omkostninger for lagmannsretten. Beløpet settes til 6.000 kroner, inkludert kjæremålsgebyret.

Kjennelsen er enstemmig.

#### *Slutning:*

- 1. Saken fremmes for så vidt gjelder kravet om mortifikasjon av uttalelsen framsatt på internett den 22. november 1999 og for så vidt gjelder kravet om oppreisningserstatning.*
- 2. For øvrig oppheves herredsrettens avvisningskjennelse. Hvis saksøkeren, innen en frist herredsretten fastsetter, avhjelper manglene ved stevningen med hensyn til hvilke øvrige uttalelser som eventuelt kreves mortifisert, blir spørsmålet om å fremme saken for disse postenes vedkommende å behandle av herredsretten på nytt.*
- 3. I saksomkostninger for lagmannsretten betaler B til A 6.000 - sekstusen - kroner innen 2 - to - uker fra forkynnelsen av denne kjennelse.*